

Kiss Ervin (*SZTE Móra Ferenc Szakkollégium*)

A Délvidék nemzetiségi viszonyai 1715-1844

Előadásom célja az 1715. évi országos összeírástól számítva, egészen az 1844. évig eljutni, amikor a magyar nyelv hivatalos államnyelvé vált a közigazgatásban a Magyar Királyság, és így értelemszerűen Délvidék területén is. Ez egy hosszú és bonyolult, több mint egy évszázadot átölelő folyamat végeredménye volt. A Délvidék nemzetiségi viszonyai az évszázadok során sokat változtak. Az 1526-tól 1699-ig, illetve a Bánság területén 1718-ig tartó török megszállás sok negatív demográfiai hatást hozott magával. 1699-ben a karlócai békével visszatért a Bácska és a Szerémség, míg 1718-ban a pozsareváci béke során a Bánság is hazatért. Az említett déli területeken siralmas állapotok fogadták a felszabadító csapatokat. A földeket teljesen elhanyagolták, a táj szinte elnéptelenedett, ezért sürgős gazdasági valamint társadalmi változásokra volt szükség. Az idegen telepesek, akik között sok volt a német, román és szerb, hamar benépesítették a déli végeket, majd valamivel később megindult a magyarság beköltözése is a régi szülőföldjére. III. Károly, Mária Terézia és II. József támogatták az idegen telepesek beözönlését, kizárólag a vallási egyensúlyra, pontosabban a római katolikus vallás hegemoniájának a megőrzésére törekedtek. Ekkoriban a nemzetiségi hovatartozás nem kapott olyan hangsúlyos szerepet, mint később a XIX. század során. A XVIII. században az általános vagyoni helyzet, valamint a vallási felekezet játszottak fontos szerepet. Az 1784-87., illetve az 1828. évi összeírások egy új képet adtak a nemzetiségi viszonyokról, amik a felekezeti megoszlást szintén részletesen tárgyalták. A különböző népek többségbe kerültek Délvidéken, majd fokozatosan privilégiumok sorát követelték a nemzeti közösségük számára. Először csak adómentességet, majd később területi autonómiát és vallási, valamint kulturális kiváltságokat kértek. Cserébe ezekért, határőrszolgálatokat láttak el, és úgymond a vérükkel adóztak. A magyar vármegyék és Bécs viszonya ellenségeséssé vált, mivel az oszd meg és uralkodj elvet követve, a bécsi udvar a nemzetiségek oldalára állt a magyar nemesekkel szemben. Gyakorlatilag 1690-től egészen 1867-ig ez a folyamat ment végbe. A Habsburg uralkodók központosító és egyben modernizációs törekvései először Délvidéken lettek tesztelve, ahol a nemzetiségeket kivonták a magyar vármegyék joghatósága alól. Az egy ország, de több nemzet koncepciója, mely szerint az uralkodó személye, valamint a Habsburg-ház összeköti a különböző nemzetiségű, illetve vallású egyének közösségét. A reformkorban fontos szerepet kapott az a nemzeti önzonosság-tudat, ami meghatározta az egész XIX. századot.